

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍ	
ՃԱՐՏ. Ս. ՃԵՎԱԶԻՐԵԱՆ. — Գժրէթ Թէ Լուսա. մուս	149
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ	
Հ. ՍԱՀԱԳ ԵՒՐ-ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ. — Քննական պատմութիւն Բագրատունեաց անկումէն մինչեւ մեր օրերը	158
Հ. Ա. ՅՈՎՈԼԵԱՆ. — Աղետիւր Կոմսին զարմանալի կեանքը (Թրգմ. Հունգարերէնէ)	169
ԳՐԱԿԱՆ	
ԱՐՈՒՆ-ԵՐԿԱԹ. — Ծարաւ	157
Հ. Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ. — Կանանց տերերը - Հե. բուս - Խաչուած սէրը - Գանդի - Աւելանին և ես - Այսօր - Մահուան հետ	163 - 166
ՀՐԱՋ ՔԱԶԱՐԵԱՆ. — Փարոսը - Գաղափարի մը համար	167
ՅԱԿՈՐ ԳՈՒԹՈՒՄՃԵԱՆ. — Մանկութիւն, Պատանեկութիւն ու Սէր - Աշտանային - Երգի մը պէս ինկաւէտ - Երազ տեսայ երէկ գիշեր	168
ԱԼԻՇԱՆ. — Վասակ Աւագուհ (Թրգմ. Հ. Վ. Հանն Յովհաննէսեանի)	186
ԱՐՄԱՆԻՐԵԱՆ. — Թափօրը	188
Յ. ՔԻՐԵՍԵԱՆ. — Աշուղ Բուսայ Օղլի Ղազի Խան	175
ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ	
R. W. Emerson. — Ամերիկեան տեսութիւն տնդ-լիական սովորոյթներու վրայ	174
Հ. Ղ. ՏԱՅԵԱՆ. — «Երախտագիտական տուրք»ի մը մէջ յարգանքի թերին	179
Գ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ. — Աղագեմիկոս Աճառեանի մօտ (արտասու. «Սովետական Հայաստան»էն)	183
ԽՈՐԷ. — Համալսարանական նոր վկայաւ մը Մ.Ո. Վարդապետի Հ. Սաներէն	178
(Շար. տես. Գ. Էջ)	

BEAUX-ARTS	
S. Djévahir. — Coupole ou lucarne?	149
HISTOIRE	
P. Sahag Der-Movsessian. — Histoire cri- tique depuis la décadence de la dy- nastie des Pakratides jusqu'aux nos jours	158
P. A. Foyolian. — La vie merveilleuse du Comte Abédik (trad. de l'hongrois)	169
LITTÉRATURE	
Arsène-Yergat. — La soif (poésie)	157
P. V. Hovhannessian. — La feuille verte - Le pardon - L'amour crucifié - Le Crâne - Alishan et moi - Aujourd'hui - Avec la mort (poésies)	163 - 166
Hratch Katcharentz. — Le phare - Pour un ideal	167
Hagop Kouyoumdjian. — Enfance, Adole- scence et Amour - Automnal - Comme un chant fervent - J'ai rêvé hier nuit (poésies)	168
Alishan. -- Le noble chevalier Vassagh (poé- sie; trad. de l'arm. classique par le Rév. Père V. Hovhannessian)	186
Arnavirian. — La procession	183
H. Kurdian. — Le poète populaire Budagh Oghli Ghazi Khan	175
DIVERS	
R. W. Emerson. — Une opinion américaine sur les coutumes anglaises	174
P. L. Dayan. — Le manque de respect dans un «acte de reconnaissance»	179
K. Stéphanian. — Chez l'académicien Adja- rian	183
Réd. — Un de nos anciens élève, diplômé universitaire	178
Voir suite page 3)	

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԳՄԲԷԹ ԹԷ ԼՈՒՍԱՄՈՒՏ

Մեր մատենագիրներէն սկսած, մինչեւ այսօրուան մեր բանասէրները, ամէն անգամ որ առիթը կը ներկայանայ խօսելու հայ ճարտարապետութեան մասին, անայլալ կը գործածեն «Գմբէթ» բառը՝ հայ շէնքերու վրայ գտնուած շինութեան ակնարկելով: «Գմբէթարդ» կը գրէ հայ մատենագիրը եւ նոյնը կը կրկնէ այժմու բանասէրը: Եւ որովհետեւ՝ ցարդ հայկական ճարտարապետութիւնը ուսումնասիրուած է՝ մասնաւորաբար բանասիրական գետնի վրայ, այս ճարտարապետական «սխալ»ը տեսակ մը նուիրագործում ստացած է:

Գմբէթի գաղափարը, հայ ճարտարապետութեան մէջ, մեր մատենագիրներն են որ մտցուցած են, առանց սակայն ճարտարապետական ո՛ր եւ է հիմքի, նման աստիճան մը արդարացող:

Մեր մատենագիրները, ըլլալով յաճախ այս կամ այն իշխանին եւ կամ նախա-ԲԱԶՄԱՎԵՊ

բարական տան ժամանակագիրը, իրենց գրուածքներուն մէջ, իշխանը եւ կամ մեծատունը փառաւորելու առիթները չկործանցելէ զատ, ջանացած են նոյնիսկ աւոր իւրաքանչիւր գործը խոշորացոյցով մեզ ներկայացնելու: Այսպէս՝ օրինակի համար՝ Թովմա Արծրունին: Ան երբ կը նկարագրէ իր ազգականին՝ Վասպուրականի թագաւոր Գագիկ Արծրունիի, Աղթամարի մէջ կառուցած տաճարը, ա՛լ բառ չի գտներ այդ շինուածքը նկարագրելու եւ ներբողելու: «...Շատ զարմանալի էր՝ հիմէն մինչեւ վեր՝ տաճարին առանց սիւնի բարձրանալը: Կամարակից խորաններ, անկիւններ եւ գեղապաճոյճ շրջապատներ ունի, որոնց հաշիւը ոչ կարելի է գտնել եւ ոչ ալ նայելով վերջը բերել»:

«...Լուսաճաճանչ ոսկեզարդ, երկնահարթ գմբէթ մը ունի (տաճարը), որուն նայելու համար, թագաւորին պատիւ»

բազմապետ Հ. Մեսրոպ Ճանաչեան՝ Ս. Կա-
րողոս Թեմական վարժարանի նոյն գեղեցիկ
Սրահին մէջ՝ խօսեցաւ յաջորդ օրը Յունիս
15-ին Հայերէն լեզուով Բազմավէպի հարիւ-
րամեակի մասին Հայ Գաղութին առջեւ՝ ցոյց
տալու համար Հայ Թերթերու երեցագոյնին
կատարած մեծ դերը Հայ մշակոյթի կեանքին
պատմութեան մէջ, բոլոր այն նուաճումները
գրական, մատենագրական, պատմական, հնա-
խօսական, բարոյական մարդերու մէջ, զոր
գար մը ամբողջ առանց դադարի ըրած է յօ-
գուտ Հայ մտաւորականութեան և գիտութեան։
Շեշտեց գլխաւորապէս այն բացառիկ պարա-
զան՝ որ Բազմավէպին է, դար մը շարունակ
գիմադրած ըլլալու դժուարութիւններու և
ժամանակի, համեմատութիւններ ընելով ազ-
գային և օտար ուրիշ Թերթերու հետ։ Յօդե-

լինական տօնախմբութիւն չէր, այլ հեռաւոր
պատրաստութիւն այն հանգիստներուն՝ որոնց
ազգը պիտի տրուի իր յարմար ժամանակին։

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱՋԵԱՆԻ ՅԱԶՈՂՈՒ- ԹԻՐՆՆԵՐԸ

Երգեչ Է. Փափաջեան, Միլանոյի «Աբա-
լայ»-ի մէջ երգելէ վերջ օգերայի կտորներ,
անցաւ վերջերս Փարիզ և հոն ալ մեծապէս
գնահատուեցաւ իր գեղեցիկ ձայնին և իր մշա-
կուած լարուեստին համար։ Հոն երգած է «Կեթէ
Լիրիք»-ի և «Օտէնի» մէջ դասական օբե-
րաներ (Մասսընէ - Մոցարթ - Ռօսսինի)։ Է.
Փափաջեան Հայ անոնին պարծանք մըն է այսօր
Եւրոպական բեմերուն վրայ։

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Ի Ս. ՂԱԶԱՐ

Սիրով և հաճութեամբ ողջունեցինք այս տարուան Ապրիլ 27-ին՝
Հայաստանէն ժամանող երկու պատուիրակներ՝ Փրոֆ. Գէորգ Աբով
և իր անձնական քարտուղարը՝ Պրն. Անուշաւան Տէր-Գրիգորեան։
Հայրենիքէն կու գային՝ բերելով հետեւեւին հայրենի յիշատակներ,
օգտաշահ գրքեր, և մանաւանդ Հայաստանի Պետական Ակադեմիային
պաշտօնական Նամակը՝ հրաւերով կապ հաստատելու Հայաստանի և
Ս. Ղազարու երկու Հայկական Ճեմարաններուն միջեւ։ Յանկալի
հիւրեր անոնք՝ որ բերին մեզի շունչն ու ոգին Նոր Հայաստանի՝
վերածնած գրական, գիտական, ճարտարարուեստական եռուն կեան-
քով։ Մնացին մեր մօտ շուրջ երեք ամիս՝ նուիրուած ուսումնասի-
րելու մեր Մատենադարանին ձեռագիրները, ծանօթանալու 1936-էն
ստեղծ Միսիթարեան գրական արտադրութիւններուն, գնահատելով
գիտակցօրէն մեր կատարած նուաճումները՝ տպագրուած և կամ ձե-
ռագիր, ի զարգացումն հայ մշակոյթին։
ԲԱԶՄԱՎԷՊ-ի յաջորդ թիւով պիտի հրատարակենք Հայաստանի
Պետական Ակադեմիային այդ Նամակը և պիտի տանք նաեւ յա-
րակից ուրիշ կարեւոր տեղեկութիւններ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԽՄԲ. — ԽՈՐՀՐԴ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

Խ. Հայաստանի 25-ամեակը - Թատերական
շարժում Հայաստանի մէջ - Նոր հրատարա-
կութիւն Սայեաթ-Նովայի երգերուն - Աւե-
տիք Խաչակեանի ծննդեան 70-ամեակը -
Դ. Գեմրճեանի զրական 50-ամեայ յորե-
ւեանը - Գեղամ Սարեանի 25-ամեայ զրական
յորեւեանը - Ներդաշտը դէպի Հայաստան -
Շնորհալիի 150 Նոր Հանելուկները - Աւեր-
պէյճանի Հայերը - Վահրամ Փափաջեանի
ընդունելութիւնը Մոսկուայի մէջ - Երաժշտա-
կան մրցանակներ Խ. Հայաստանի մէջ - Հայ
նկարիչներու ցուցահանդէսը . . . 189 - 192

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ

Հիւլէական սուրբի զիւարն մասնակցող Հայ
զինականի մը մահը - Ա. Ահարոնեանի
80-ամեակը - Զ. Մութաֆեանի ցուցահանդէսը
Մարսիլիոյ մէջ - Հայկական Պատարագ
Նոթը-Տամի մէջ - Հ. Յ. Գաշնակցութեան
յուշագիրը Մ. Ազգաց ընդհ. ժողովին - Օշա-
կանի յորեւեանը - Երնշ. Միսիթար Արքաշօր
տարեկան յիշատակը - Ազրիլեան Նաշա-
տակներու Սրահանդէս Միլանու մէջ - Ռ.
Մարի Պատարեանի վերջին նուագահանդէս-
ները - Հ. Բ. Ընդհ. Միութեան 40-ամեակը -
Հայ արձանագործուհի մը յաջողութիւնը -
Վ. Ե. Ազաճանեան կարգիւնալին յիշատակը
Միլանու մէջ - Բազմավէպի հարիւրամեակի
մասին բանախօսութիւն Միլանու մէջ - Է.
Փափաջեանի յաջողութիւնները - Գիտական
այցելութիւն մը ի Ս. Ղազար . . . 192 - 196

ECHOS ARMÉNIENS

Réd. — DE L'ARMÉNIE SOVIÉTIQUE

Le 25me anniversaire de l'Arménie So-
viétique - Le mouvement dramatique
en Arménie - Nouvelle publication des
poésies de Sayath Nova - Avédik Issa-
haghian à l'occasion de 70me anniver-
saire de sa naissance - T. Temirdjian
- Kegham Sarian - Les nouvelles 150
enigmes de Nersès le Gracieux - Les
arméniens d'Aderbédjan - Réception
donnée à Vahram Papazian à Moscou -
Prix pour les pièces musicales en Ar-
ménie . . . 189 - 192

DES COLONIES

La mort de Haroutioun Daghljan, qu'a
participé à l'invention de la bombe a-
tomique - Le 80me anniversaire de Avé-
dik Aharonian - L'exposition des Ta-
bleaux de Z. Moutafian à Marseille -
La grand' Messe arménienne à Notre-
Dame de Paris - Le memorandum sur
la question arménienne, présenté à la
Conférence des Nations Unies - Le ju-
bilee d'Ochagan - La fête annuelle de
l'abbé Mékhitar - Célébration de la
fête des martyrs arméniens à Milan -
Les Concerts donnés par M.ile Marie
Bodurian - Le 40me anniversaire de la
Société générale de Bienfaisance - Suc-
cès d'une sculptrice arménienne à An-
kara - Une conférence sur le Card.
Agadjanian à Milan - Conférence sur
le rôle de Pazmaveb, à l'occasion de
son centenaire - Une visite scientifi-
que à St. Lazare . . . 192 - 196

